

Digitale Goodiebag

Kansrijke Start

voor

startende gemeenten

Wil je in jouw gemeente aan de slag met Kansrijke Start? In deze goodiebag vind je allerlei tips die je helpen bij het opstarten van een lokale of regionale coalitie, wat hier op inhoud en proces bij komt kijken en hoe je de eerste stappen zet richting een Kansrijke Start aanpak!

1. Samenwerken met de mensen waar het om gaat

Bob van der Schaft en Belle Bergsma, Kansrijke Start adviseurs bij Pharos: *"Voor hen, over hen en zonder hen; dat moet je toch niet willen? Werk samen met de mensen om wie het gaat!"*

Eén van de succesfactoren van een Kansrijke Start aanpak is om samen te werken met de mensen om wie het gaat. Zonder die samenwerking wordt de kans groter dan de Kansrijke Start aanpak de plank mislaat, niet aansluit bij de behoeften en dat je niet de mensen bereikt die je wilt bereiken. De perspectieven en inzichten van (aanstaande) ouders in kwetsbare situaties zijn bepalend in jullie aanpak. Het is van belang het samenwerken met de mensen om wie het gaat in het gehele proces in te bedden: beginnend bij het ophalen van vragen en bespreken van behoeften die bij hen leven, het samen komen tot oplossingen, en het algehele proces van monitoring tot en met evaluatie.

- In **deze** infosheet vind je praktijkvoorbeelden, handvatten en tips om je op weg te helpen.
- In oktober start Pharos een leertraject "Samenwerken met de mensen om wie het gaat". Heb je interesse om deel te nemen, stuur dan een mail naar b.bergsma@pharos.nl. Bekijk ter inspiratie het afsluitende **webinar** van het vorige leertraject.

2. Kansrijke Start instrumenten

Quote Marjolein Wolk-Zwart, programmasecretaris Kansrijke Start bij VWS: *"Het Kansrijke Start-instrumentarium biedt een schat aan informatie én praktische hulp aan professionals en lokale coalities om de Kansrijke Start aanpak verder te brengen, maak er gebruik van!"*

In het kader van het Actieprogramma Kansrijke Start zijn verschillende tools, of ook wel 'instrumenten', ontwikkeld. Deze hebben tot doel lokale coalities te ondersteunen in hun samenwerking en in het neerzetten van een lokale aanpak. Meer informatie over een aantal belangrijke tools en instrumenten:

- **Analysetool**
- **Zorgpadentool**
- **Klantroutes**

Een totaaloverzicht van de Kansrijke Start instrumenten vind je **hier**.

3. Sensitief werken – vakmanschap

Quote Samira Dibi en Imran Cinar, adviseurs Gezond Opgroeien bij Pharos: *“Sensitief werken, leer al doende.”*

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor het verdere leven. Elke ouder heeft daar zorg en ondersteuning bij nodig. Bij sensitief werken in de geboortezorg staat het verhaal van de ouders centraal. Hoe luisteren we naar die verhalen? Hoe sluit je aan bij de leefwereld van zwangere vrouwen en gezinnen? En hoe komen we als professionals in iedere situatie gezamenlijk tot een passende benadering en aanpak? Hoe werk je daarin samen vanuit verschillende domeinen.

Wil je meer weten over sensitief werken? Lees dan ook over **cultuursensitieve zorg** en **stress-sensitieve** zorg of check de volgende leestips:

- **Training sensitief werken in de eerste 1000 dagen**
- **Infosheet** Laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden
- **Zelfscan** Kansrijke Start
- **Sensitieve geboortezorg**, hoe doe je dat?
- **Kansen in de eerste 1000 dagen** volgens 3 professionals

4. Lokale indicatorenset

Quote Inge Boesveld, wetenschappelijk medewerker bij het RIVM: *“De lokale indicatorenset helpt om zicht te krijgen op wat er in je gemeente speelt.”*

Het RIVM heeft een Indicatorenset Lokale Monitoring Kansrijke Start ontwikkeld met cijfers per gemeente op indicatoren voor-, tijdens- en na de zwangerschap. Lokale coalities kunnen de indicatoren gebruiken in hun cijferschets en het gesprek met elkaar over wat speelt. De indicatoren zijn ook bruikbaar bij de monitoring en evaluatie van de lokale kansrijke start aanpak (afhankelijk van de lokale doelen).

- Je leest **hier** om welke indicatoren het gaat en hoe ze tot stand zijn gekomen.
- Op de website van **Regiobeeld** vind je de resultaten voor een aantal van de indicatoren uit de set voor je eigen gemeente. Nog niet van alle indicatoren is data beschikbaar, deze worden later gepubliceerd.

5. Meten is weten

Quote Danielle van Elst, Kansrijke Start adviseur bij Pharos: *“Monitoring en evaluatie is niet ‘iets dat je erbij doet’, maak het vanaf de start onderdeel van je aanpak.”*

Een van de succesfactoren in een duurzame aanpak Kansrijke Start is het monitoren en evalueren (M&E) van de aanpak en de samenwerking. Dit helpt bij het zichtbaar maken van ontwikkeling, het bijsturen en door ontwikkelen van je aanpak, en bij het bouwen en onderhouden van de samenwerking. Monitoren betekent het verzamelen van gegevens om de voortgang in beeld te hebben en te bewaken. In een evaluatie geef je betekenis aan die gegevens. Voor het uitvoeren van M&E kun je veel kanten op en meerdere methoden kiezen.

Meer informatie hierover lees je in de **Infosheet Kansrijke Start & monitoren en evalueren**.

Daarnaast nuttig:

- Informatie over doelen opstellen in de **Handreiking doelen opstellen**
- Het Vizier: eerste vragen bij M&E **Monitoring en Evaluatie: van opties tot plan**
- **Keuzehulp** monitoren en evalueren (stappen en instrumenten/methoden)

6. Lokaal – regionaal

Quote Wendi van Helden, Kansrijke Start adviseur bij Pharos: *"Blijf in het hele proces van regionale samenwerking scherp voor ogen houden: voor wie doen we dit? De regionale samenwerking is geslaagd als dit bijdraagt aan een kansrijke start van de inwoners."*

Veel gemeenten werken niet alleen lokaal, maar ook regionaal samen rond Kansrijke Start. Gemeenten die met Kansrijke Start aan de slag zijn hebben te maken met partijen die (sub)regionaal werken en/of met opgaven die overlappen tussen de gemeenten of in de regio. Aan de andere kant kunnen en willen regionale partijen niet bij elke lokale coalitie aansluiten en is het niet efficiënt om dezelfde vraagstukken op meerdere plekken te bespreken of op te lossen. (Sub-)regionaal samenwerken kan daarnaast ook bijdragen aan leren met en van elkaar waardoor je 'elkaar bij de les kunt houden'. Dit kunnen redenen zijn voor gemeenten of regionale partijen om te onderzoeken of regionale samenwerking meerwaarde biedt

Meer informatie hierover vind je in het themadocument **Samenwerken aan een Kansrijke Start**. Er is een infosheet met nieuwe voorbeelden en stappenplan in de maak. Dit volgt in oktober.

7. Samenwerken met de geboortezorg

Quote Marlies Buurman, bestuurssecretaris CPZ: *"Kijk op de interactieve kaart sociale verloskunde om te zien welke VSV 's (Verloskundige Samenwerkingsverbanden) in jouw gemeenten werkzaam zijn. Werk samen met de individuele verloskundige, maar ook met de gehele geboortezorg via de VSV."*

Een van basisprincipes van een lokale coalitie is dat partijen uit het medisch, sociaal en informele domein structureel samenwerken. Samen maken zij afspraken om de zorg en ondersteuning rondom de eerste 1000 levensdagen te verbeteren, met bijzondere aandacht voor gezinnen in een kwetsbare situatie.

De moeite waard om te lezen en te bekijken:

- Infosheet **Samenwerken met geboortezorgpartners**
- Wegwijzer **kansrijke ontmoetingen**
- **Interactieve kaart** geboortezorg
- Samenvatting **handreiking Prenataal Huisbezoek JGZ voor gemeenten**

8. Interventies

Quote Daniëlle van Sambeek, programmamanager Nu Niet Zwanger: *"Een open en eerlijk gesprek over kinderwens zodat mensen in kwetsbare situaties de regie nemen op hun kinderwens en niet overvallen worden door een zwangerschap."*

Om (aanstaande) gezinnen op tijd passende zorg te bieden, zijn er goede interventies gericht op de eerste 1000 dagen van een kind. De menukaart Kansrijke Start geeft een overzicht van alle interventies die van belang kunnen zijn tijdens de eerste 1000 dagen van een kind. Een eerste greep uit de beschikbare interventies:

- **Nu Niet Zwanger**
- **Centering**
- **Voorzorg**
- **Samen Starten**
- **Informele gezinssteun**

Must Read

Themadocument Bouwstenen en succesfactoren Kansrijke Start aanpak

Meerdere factoren beïnvloeden een kansrijke start. Niet alleen medische-, maar juist ook sociaal- en economische factoren zoals wonen, inkomen, geldzorgen e.d.. Voor het verbeteren van een kansrijke start is daarom een brede, domein overstijgende aanpak nodig. De mogelijkheden en behoeften van (aanstaande) ouders staan daarbij centraal. Wil je je snel inlezen in de mogelijkheden voor een aanpak Kansrijke Start? In dit **themadocument** vind je meer informatie, voorbeelden en tips over de bouwstenen en succesfactoren van een aanpak Kansrijke Start. Een nieuwe versie van het themadocument is in de maak en staat eind september online. Op de hoogte blijven hierover? Meld je dan aan voor **de landelijke nieuwsbrief Kansrijke Start**

Themadocument Samenwerken aan een kansrijke start

Om de aanpak Kansrijke Start vorm te geven, is een goede samenwerking van belang. Het gaat daarbij om brede samenwerking: met partners uit het medische- en het sociale domein, met partners uit de informele ondersteuning en zorg, en natuurlijk (aanstaande) ouders zelf. Meer informatie, praktijkvoorbeelden en tips over samenwerken vind je in dit **themadocument**.

Kijk & Luister

- Luister naar het **Verhaal van Adonia**: het maakt pijnlijk duidelijk waarom vroege signalering van problemen en een betere zorg en ondersteuning voor vrouwen en jonge gezinnen vóór, tijdens en na de zwangerschap noodzakelijk is.
- Of bekijk het verhaal van **Tessa Roseboom**

Extra

- **Infosheet** over armoede en schulden
- Informatie over formeel en informeel: check het **themadocument** 'Samenwerken aan een Kansrijke start'. Er is een infosheet met nieuwe voorbeelden en stappenplan in de maak, dit volgt in oktober.
- Informatie over **Vaderschap**
- **Infosheet** Kansrijke Start en Veiligheid
- **Infosheet** Kansrijke Start en Nieuwkomers

Ook handig

- **Kansrijke Start landelijke programma**
- **Pharos informatie over de eerste 1000 dagen**
- **Menukaart** een overzicht met interventies
- **Wegwijzer** gezond zwanger worden
- **Wegwijzer** kansrijke ontmoetingen
- **Definitie kwetsbaarheid**
- **Wegwijzer** financiering
- **Structureel middelen beschikbaar voor Kansrijke Start**